

Az ipar- és vállalatgazdasági kutatások alapjai és kihívása. Tudományos ülés Román Zoltán 90. születésnapja tiszteletére

MTA IX. Osztály Gazdálkodástudományi Bizottságának Ipar- és Vállalatgazdasági Albizottsága és a Magyar Közgazdasági Társaság Ipar és Vállalkozási Szakosztálya, Budapest, 2014. április 23.

Több mint félszáz egykori munkatárs, tanítvány és tisztelő gyűlt egybe Román Zoltán 90. születésnapja tiszteletére rendezett konferencia alkalmából. Az előadások egyik része Román Zoltán szakmai és tudományos munkásságát mutatta be, másik része pedig az ünnevelt kutatási és szakmai területeihez kapcsolódó eredményeiről számolt be.

Bélyácz Iván, az MTA IX. Osztály elnöke és az Ipar- és Vállalatgazdasági Bizottság korábbi elnöke köszöntőjében méltatta Román Zoltán közel hatvanéves munkásságát, aki jelenleg is aktív tudományos szervező munkát végez. Rámutatott, hogy Román Zoltán személyében a hazai ipar- és vállalatgazdasági kutatások megteremtőjét tisztelhetjük. Kiemelte higgadtságát, s hogy mértéktartó és megfontolt magatartásával mindig a tudományos progressziót képviselte az általa művelt szakterületeken.

Egy iskolateremtő tudós: Román Zoltán címmel *Botos Balázs* adott átfogó képet Román Zoltán szakmai pályafutásáról és munkásságának legfontosabb témaköreiről. Román Zoltán nem készült közgazdásznak, és ilyen formális végzettsége sincs. Mérnöki végzettséggel a Központi Statisztikai Hivatalban indult, s ez egész pályafutása során meghatározta az adatokhoz és tényekhez történő viszonyát. Munkásságának egyik első állomása mind a vállalatok, mind pedig az iparágak termelékenységének vizsgálata volt. Ehhez szorosan kapcsolódott a második nagy terület, az iparpolitika, e témában központi kérdés volt számára, hogy hol és hogyan lehet a vállalatok termelékenységét és teljesítményét kormányzati eszközökkel befolyásolni. Munkássága harmadik nagy területe a kisvállalatokhoz és a vállalkozások kutatásához kapcsolódott. Bármely területtel foglalkozott Román Zoltán, azt mindig nemzetközi perspektívából is tette, s elemzéseiből nem maradt el a szocialista gazdaságok mellett a piacgazdaságokkal történő összehasonlítás sem.

Papanek Gábor A hazai alkalmazott közgazdasági kutatások gyökerei című előadásában kiemelte Román Zoltán hatását számos, később tudományos pályát befutó tanítványára: szünni nem akaró tudásvágya és kritikus gondolkodása mint életszemlélet példaként szolgált számukra. Elsők között hívta fel a figyelmet arra, hogy meg kell ismerni a vállalati szféra működését, hatását a makrogazdasági folyamatokra, a mikro- (vállalati) és a makro- (nemzetgazdaság) szféra közötti hatásmechanizmusokat a változó környezeti adottságok közepette. A termelékenységhez kapcsolódó kutatásaiban középpontba állította a mikro- és makrogazdaság viszonyát, valamint elemezte a vállalatok és az iparpolitika kapcsolatát. Az előadó kiemelte: Román Zol-

tán fiatal közgazdász-generációk figyelmét irányította a nemzetközi tapasztalatok hazai alkalmazásának jelentőségére.

Szerb László a kis- és középvállalatokhoz és vállalkozásokhoz kapcsolódó teljesítményeket emelte ki Román Zoltán kutatásai a kisvállalatoktól a vállalkozásig című előadásában. Rámutatott arra, hogy Román Zoltán az 1980-as években elsőként publikált nemzetközi szakmai orgánumban a hazai kisvállalatok, illetve a vállalkozások gazdasági kérdéseinek témájában. Részt vett az OECD e tárgykörben akkoriban folyó munkáiban is, és bekapcsolta a hazai kis- és középvállalatokkal kapcsolatos kutatási eredményeket. Személyében a hazai kis- és középvállalatokra és vállalkozásokra irányuló gazdasági kutatások egyik megalapítóját és első hazai kutatóját tisztelhetjük.

Halm Tamás az Magyar Közgazdasági Társaság (MKT) elnöksége nevében megköszönte Román Zoltán több évtizedes áldozatos munkáját, amelynek révén az Ipari Szakosztályt, majd Ipari és Vállalkozási Szakosztályt egy kisebb szakmai műhelyből az MKT egyik erős bástyájává fejlesztette. Munkája eredményeként számos színvonalas szakmai rendezvényre került sor, felhívta az MKT tagságának figyelmét a vállalatok kérdéskörére (egy olyan korszakban, amikor a vállalati szereplőket alacsonyabb rendűnek gondolták, mint az állami gazdaságirányítókét), valamint rendszeresen kezdeményezte szakmai állásfoglalások megfogalmazását a kormányzat vállalatokat érintő gazdasági lépéseivel kapcsolatban. Sok évtizedes kiemelkedő szakmai, tudományos és iskolateremtő tudományszervezői tevékenységéért, valamint a MKT országos elnökségében, illetve Ipari Szakosztályának elnökeként több cikluson át végzett áldozatos munkájáért 90. születésnapja alkalmából a főtítkárnak az MKT elnöksége nevében Román Zoltánnak Kautz Gyula-díjat adott át.

Az állam szerepe a magyarországi kockázatitőke-piacon címmel *Karsai Judit* a kockázatitőke-finanszírozás szerepére világított rá Magyarországon. A különböző finanszírozási formák sajátosságainak és pénzügyi forrásainak áttekintése alapján rámutatott arra, hogy Magyarországon a Jeremie programnak is köszönhetően az állami eredetű források szerepe meghatározó jelentőségűvé vált.

Kállay László a Vállalkozások és vállalatok a magyar gazdaságban című előadásában felhívta a figyelmet arra, hogy Román Zoltán elsőként és hosszú időszakon keresztül kitartóan ösztönözte a különbségtételt a vállalkozás mint tevékenység és a vállalkozás mint szervezeti forma között a magyar közgazdászszakma számára. E különbségtételnek manapság egyre nő a jelentősége, amikor a kis- és közepes vállalkozások szerepe fokozatosan felértékelődik a multinacionális vállalatok jelentette folyamatos kihívás környezetében.

Czakó Erzsébet a vállalatok tevékenységére a 21. század elején ható főbb tendenciákat foglalta össze Vállalkozás-e a vállalat? címmel tartott előadásában. Kiemelte, hogy a 2008-as globális gazdasági válság után az Európai Unió kis- és középvállalati szektora a hozzáadott érték termelésében lemaradt az Egyesült Államok kis- és középvállalatai mögött. Az Európai Unión belül Magyarország a felzárkózók csoportjához tartozik a régió számos hasonló országával együtt. Az előadó szerint az adatok arra hívják fel a figyelmet, hogy a kis- és középvállalatok termelékenységére további kutatásokra érdemes.

„Coopetition”, avagy együttműködés és verseny a közgazdaság-tudomány és a gazdálkodástudomány között című előadásában *Török Ádám* megvilágította a közgaz-

daság-tudomány és a gazdálkodástudomány egymástól független, illetve egymással összefüggő létjogosultságát. Kiemelte, hogy a tudományos publikációk szempontjából nagyobb elismertségnek örvendenek a közgazdaságtani folyóiratok, miközben a gazdálkodástudomány művelői számára a folyóiratok szélesebb köre áll rendelkezésre. Az oktatásban a meghatározó szerepet inkább a gazdálkodástudományi stúdiumok töltik be, míg a közgazdaság-tudományi ismeretek fokozatosan marginalizálódni látszanak, különösen az alapképzésben. A vállalati gyakorlat számára a gazdálkodástudomány eredményei közvetlenebbül merülnek fel, míg a közgazdaság-tudomány újabb törekvései a módszertani kérdések mélyebb kidolgozására irányulnak. Török Ádám felhívta a figyelmet arra, hogy a vázolt tendenciák dacára a két tudományterület fokozott együttműködésére van szükség a szakma fejlődése szempontjából.

Román Zoltán *Reflexiók és tanulságok* címmel köszönte meg az ünneplést és a megemlékezést. Elmondta, hogy még maga sem gondolta volna, hogy a szakmai és társadalmi megbecsülésnek a hasonló kifejezése mennyire fontos az ünneplést és talán az általa művelt szakterület számára is. Kifejezte örömét, hogy a jeles évforduló alkalmából szervezett tudományos ülésen mind elismert tudósok, kutatók, mind a szakma fiatal generációinak képviselői szép számban megjelentek, súlyt adva ezzel nemcsak személyes munkásságának, hanem az általa vizsgált tárgykörök jelentőségének mind a múlt összefüggéseinek megértésében, mind a jövő döntéseinek előkészítésében. Pályája eredményességének okai közül a támogató főnököket, a tehetséges és ambiciózus munkatársakat és tanítványokat, valamint a kitartó munkát emelte ki, és ajánlotta megszívlelésre az egybegyűlteknél.

Czakó Erzsébet–Kozma Miklós